

manden denne Jord? hvem har givet hans Forfædre den? Dette er naturligvis efter min Mening en høist fordærvelig Agitation; jeg anser det for høist usforvarligt at forsøge paa at bryde den Enighed, der hidtil saa lykkelig har fundet Sted mellem Husmands- og Gaardmandsklassen; jeg vilde anse det for en fuldt saa fordærvelig Agitation som den Agitation, der er gaaet forud, som ogsaa maa anses for forkastelig, og som er gaaet ud paa at undergrave det gode Forhold inellem Landbefolkningen og Kjøbstadbefolkningen. Jeg haaber, at den Agitation, som er begyndt, ikke skal være saa heldig som den Agitation, der gik forud, og som gik ud paa at stifte Splid og Mistillid mellem Kjøbstæderne og Landbefolkningen. Men man kan ikke vide, hvorledes det kan gaa, og det forekommer mig at være ganske klart, at, naar man netop i den nuværende Tid og under den nuværende politiske Tilstand vil give en Lov, idet man paaberører sig, at Retten ikke tilkommer Gaardmændene — dem, der sidde paa Gaarde, — men tilkommer hele Bondebefolkningen, naar man i samme Dialekt, man sætter det frem som det rette Standpunkt, hvorpaa man staar, giver en Afsløringslov, som aldeles forbeholder Gaardmændene Fordelene derved og ikke indrømmer Husmændene Lod eller Del i disse Fordele, saa arbejder man den Agitation i Hænde, som er begyndt i dette Blad, og det vil være, hvad man kalder Vand paa et saadant Blads Mølle, idet man saa kan sige: Ja, saaledes gaar det til, og saaledes bliver den politiske Magt benyttet; naar der finder en Afslørning Sted, bliver den kun benyttet til Fordel for den velhavende Del af Befolkningen, hvorimod den ringere Del af Befolkningen naturligvis nu som altid ikke ser sine Rettigheder varetagne. Jeg vil derfor meget ønske, at det Lovforslag, hvormed vi nu beskæftige os, gjennem en fortsat Behandling maatte kunne faae en saadan Forandring, at man kunde forhindre en Agitation af den Art, som saaledes her er begyndt i det Blad, som jeg har tilladt mig at nævne, og som ganske vist vil blive fortsat; thi der er altid Folk, som ville finde deres Regning ved at sætte en saadan Agitation i Gang.

En tredie Hovedtanke, jeg har mod nærværende Lovforslag, er, at det ikke fyldestgør det Formaal, som dog baade efter min Mening og — hvad jeg ogsaa tror — efter de Herrens Mening af Møretallet her i Salen maa være Formaalet for enhver Fæsteførsløringslov. Det er mange Gange sagt, at det ikke er nok at faae Fæstevæsenet afløst, men at Sagen kun først da har fundet en tilfredsstillende Løsning, naar der tillige er skaffet Sikkerhed for, at de smaa Jordbrug vedblivende vare i Bondestandens Besiddelse o: naar der er skaffet Sikkerhed for, at de smaa Jordbrug ikke opluges af de større; dette tror jeg ogsaa er en berettiget Fordring; thi, hvad man ellers kan sige fra et statsøkonomisk Standpunkt om det Heldige i, at Produktionen fremmes ved Sammenlægning til store Eiendomme, saa tror jeg dog, at mange smaa Eiendomme i politisk Henseende have saa store Fordele, at det vel kan forsvares at træffe Foranstaltninger, som fra et rent statsøkonomisk Standpunkt ikke kunne retfærdiggjøres; men efter min Mening er det ubestrideligt, at, naar man ser ud over den nærmeste Fremtid, de nærmeste 20—30 Aar, er al Garanti forsvunden. Naar man ser paa den nærmeste Fremtid, er det vel sagt, at det foreliggende Lovforslag kan fyldestgøre det Formaal, at bringe Jorden i Bondestandens Besiddelse; men der er ikke Spor af Garanti for, at dette vil vedblive i Fremtiden; det er kun en stakket Tid af 20 Aar, i hvilken Fæstetvungen vedbliver, men der er i denne Sag ikke Spørgsmaal om 20 eller 30 Aar, eller længere, saadanne Love som disse have Virkning i Aarhundreder, og først da kan Opgaven siges at være løst, naar man istedetfor Institutioner, hvis Virkning har været at holde Bondestanden ved Bondejorden, kan skaffe andre Garantier tilveie, som ikke alene i den nærmeste Fremtid, men ogsaa i den fjernere Fremtid, — saavidt menneskelig Forudsæenighed kan række — kunne sikre dette; men, saasnart vi komme ud over den Tid, hvor Fæstetvungen hviler paa Jorden, saa komme vi ind paa Kontraktfrihedens Gebiet, saa komme vi ind paa det Forhold, hvor Alt bliver til smaa Forpagtninger, og ind paa det Forhold, hvor man ikke engang behøver at bortforpagte, men hvor